

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXIII. Plerumque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

lectionis cognoscere ceperunt, contra l. i. c. de appell. c. cum dilectus 6. de causa poss. & propriet. Ideoque ex hoc capite præcisè, processus eorum & sententia valuisse (licet per appellationem rescindi posset, ut constat ex cit. l. i.) si Pontifex nihil aliud, quam id, quod iure communi statutum, mandare intendisset. Et hæc videtur mens Anton. de Butrio, quam hic fusè examinat Abbas num. 12.

Aliud exemplum huius posterioris membri habes apud Innocent. & Imolam cit. locis; Si Papa mandet conferri alicui beneficium, si sit in iure Canonico, aut Theologia doctor, non valebit collatio, nisi conditio subsistat. Item, si mandet alicui, ut post solertem indagationsm suæ examèn super vitâ & doctrinâ Titij, si idoneum repererit, beneficium ei Apostolicâ auctoritate conferat: non valet collatio, nisi examen præmissum sit, ut benedocet Felin. in cit. c. ult. n. 33. de præsumpt. Sanchez duobus locis suprâ citatis, contra Gl. in cit. Clem. 1. ver. repererint, de off. deleg. Nam forma ea examinis præmittendi, spectato communi iure, non requiritur; sed sufficit, contra instituentium, aut providendum non adesse iudicia, quod minus idoneus siue indignus sit, iuxta cit. c. ult. in fine.

Addendum verò his est, eum tota potestas iudicis delegati pendeat ex voluntate delegantis, ideo ante omnia considerandum esse, volueritne ipse, ut propter formam rescripti non servatam processus irritus sit, necne. Quamobrem accidit interdum, ut tamen à committente forma modusve procedendi, qui communi iure præceptus non est, præscribatur, tamen ex materia subiecta, loquendi modo, alijsque circumstantijs, vel ex Curia consuetudine colligi possit, non fuisse mentem committentis aut mandantis formam substantialem; seu sine qua non statueret, sed solum mentionem, instructionemque circa negotij expeditionem facere. Ut si Ordinarius dispensans in denunciacionibus, sacerdoti alicui committat facultatem assistendi matrimonio; adiecto, ut prius præcipiat sponis sub excommunicatione,

ne ante denunciaciones factas matrimonium consumment; Sacerdos autem omisso præcepto isto, sponfos coniungat, valida erit desponsatio seu matrimonium, prout resoluit Sanchez cit. disp. 33. n. 2. & 6. Contrà verò fieri potest, ut tametsi forma siue conditio, quæ iure communi requiritur, mandato apposita sit, velit tamen mandans sine ea actum, seu processum non subsistere, ut si apertò id exprimat, *aliter non valeat &c.* Vel si ex materia, scribendi modo &c. idem colligi debeat: Ut in casu huius c. quando non absolutè iudicibus præceptum fuerat, ut prius de spoliacione, quam de iure electionis cognoscerent, sicuti de iure fieri oportet; sed procedendi forma specialius determinata erat, ut facilè appareret, Pontificem normam mandati substantialem ponere voluisse.

Inferuit huc, quod dicitur in suprâ cit. l. 5. ff. mandati, *Diligenter igitur fines mandati custodiendi sunt.* Et additur ratio: *quia qui excessit, aliud quid facere videtur.* Et optimè Couarr. in c. alma mater, de sent. excomm. in 6. p. 1. §. 9. n. 8. eumque secutus Sanchez cit. disp. 33. n. 4. ex hoc ipso c. colligunt: quando in mandato forma alio modo, aut in alium finem exprimitur, quam ius commune requirit, censeri formam substantialem: Item, *Ordo iuris in mandato iurisdictionis expressus ad instructionem causa, & ad iusticie ministerium formam non inducit; quam tamen constituit, si ab homine speciali quadam cautela ordo iuris modum procedendi concernens fuerit traditus.* Et hic est sensus huius c. ex mente Abb. hic n. 12. & ad stipulatur doctrina Bartoli l. diem proferre 32. §. 1. ff. de recept. arbitris.

CAPITVLVM XXIII.

Plerumque.

PARAPHRASIS.

Si alterum rescriptum super eadem causâ ad alios iudices impetretur, non factâ mentione prioris rescripti, per exceptionem

nem rejici potest; nisi is, qui prius rescriptum impetrauit, eo dolo aut negligentia per annum uti intermittat: tum enim secundum rescriptum praeualebit primo. Debet autem haec censi poena, cum alioqui usus rescriptorum perpetuus sit, l. falso. C. de diuersis rescriptis,

SUMMARIUM.

1. Rescriptum secundum valet, licet in eo de primo (quo uti noluit impetrans intra annum) non fiat mentio.
2. Malitijs hominum non est indulgendum.
3. Ut valeat rescriptum secundum ob taciturnitatem prioris obreptitium, requiruntur duo: lapsus anni, & impetrantis prioris dolus, vel negligentia, dum noluit eo intra annum uti.
4. Unde iustum impedimentum ostendere ad eundem pertinet, & consultum est, quamuis non necessarium, ut de eo protestationem faciat.

Non raro accidit, ut aliqui Papalibus literis impetratis, eas longo tempore non praesentarent; cum autem aduersarij ipsorum alias literas ad alios Iudices impetrassent, quarum auctoritate citari fuerunt, tum demum prioribus suis literis productis contra posteriores exceperunt, validas non esse, quod priorum nulla in eis mentio fieret. Cum itaque malitijs hominum indulgendum non sit, statuit hic Innocentius III. ut si quis literis a Papa impetratis, ex eo tempore, quo Iudicum delegatorum copiam habuit, intra annum ex malitia vel negligentia, uti intermiserit, auctoritate posteriorum literarum conueniri possit, tamen in eis de prioribus nulla mentio fiat.

NOTANDUM I. Quod malitijs hominum indulgendum non est, prout etiam habetur in c. significante 5. Qui matrim. accusare possunt, ex l. in fundo 39. ff. de rei vindicat. Crescit enim peccandi desiderium, si prosper successus appareat; deprimitur autem, si obstacula, & successus non operatus

sequantur. Quamobrem nulla maior censi debet hominis in terris infelicitas, quam si dum male agere pergit, felix esse videatur: Contra vero, nemo felicior eo, qui dum bene agit, affligitur, & imprudentibus infelix esse videtur.

NOTANDUM II. Si prior impetrans literas Papales ex malitia aut negligentia, intra annum, posteaquam Iudicis copiam habere potuit, ei non praesentauit, conueniri poterit per literas posteriores ab Aduersario in eadem causa ad alios iudices impetratas, tamen in eis nulla priorum mentio facta sit, l. falso. C. de diuersis rescriptis.

Corollarium. Exinde aperte colligitur, & notat hic Ant. n. 8. Imola n. 3. Abb. n. 3. quod rescriptum ad lites obreptitiae obtentum, (v.g. non facta mentione priorum literarum ad alios iudices impetratarum) non est ipso iure irritum, sed per aduersarij exceptionem elidi debet. Si enim ipso iure irritum esset, non posset propter non usum intra annum, accedente dolo aut negligentia aduersarij, valorem acquirere, ob iuris regul. i 8. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod ab initio de iure non subsistit.*

Et aduerti hic potest ex verbis c. prout 3 etiam admonet Abb. n. 1. & 7. duo requiri, ut posterius rescriptum, quod propter taciturnitatem prioris obreptitium fuerat, vires acquirat; Lapsus anni, quo prior impetrans rescripto suo usus non fuit; Et eiusdem dolus, vel negligentia. Porro tamen hic Gl. fin. recte doceat, ex solo lapsu anni, quo impetrans rescriptum suum praesentare intermiserit, praesumptionem negligentiae aut malitiae aduersus ipsum oriri, ut proinde contrarium, seu iustum impedimentum ostendere ad ipsum pertineat, argum. c. vlt. de locato; Atque ob eam causam consultum fore, ut de hoc ipso impedimento protestationem interponat, argum. c. vlt. de appellat. Nihilominus tamen, etiam nulla protestatione praemissa, si impedimentum allegetur & probetur, ad iudicem pertinebit arbitrari, num excusatio iusta sit, an vero dolus aut negligentia interuenerit, prout Iac. Menochius docuit in arbitrar. Iudicum, qq. casu 204.

CAPL

CAPITVLVM XXIV.

Cùm contingat.

PARAPHRASIS.

Titius impetrauit literas contra Caium ad officialem cuiusdam ecclesie. Postea idem Caius alias literas super eadem causâ impetrat ad decanum alterius ecclesie. Officialis in eâ causâ procedens, & Caium excommunicans mandat Episcopo loci, vt eundem excommunicatum publicè denunciet. Sed mox à Decano aliud mandatum Episcopo superuenit, vt Caium ab excommunicatione absolutum promulget: vtri iudici delegato Ordinarius parere debet? Resp. Innocent. III. Vel Ordinarius, cùm is mandatum primum accipit, notum est, vel ignotum, inter iudices delegatos de iurisdictione controuersiam esse: si notum est, non debet exequi mandatum, donec inter iudices contentio dirimatur. c. pastoralis 14. hoc tit. Sin autem ignotum, prius mandatū exequi tenetur. Quod si postea à posterioribus iudicibus mandatum contrarium superueniat, tum iubeat sibi exhiberi literas delegationis, & si in ijs reperiat priores literas expressè reuocari, exequatur secundum mandatum; sin autem non reuocentur, nullatenus exequatur. Verùm si dubius existat de reuocatione, non debet exequi, donec controuersia de iurisdictione inter iudices sopita sit. Caueat tamen Ordinarius, ne declinandi mandati causâ dicat se dubitare de iurisdictione, vbi dubitandum non est; aut dicat se certum esse de valore vel reuocatione rescripti, vbi certus non est. Porro tamen Ordinarius in tali casu literas à iudicibus delegatis petere possit, vt videat, num eorum mandatum exequi debeat, necne; non tamen ipse de eorum iurisdictione aut iure partium iudicandi potestatem vllam habet.

SUMMARIVM.

1. Delegatus Papa mandare potest Ordinarius in negotio sue commissionis.

- Debet tamen sua delegationis exhibere literas, qua fides faciamus de potestate accepta.
2. Ordinarius controuersis inter delegatos iudices super iurisdictione illorum se non intromiscere debet.

NOTANDVM I. Delegatus Papæ Ordinarius locorum mandata dare potest in ijs, quæ ad expeditionem commissæ sibi causæ pertinent: Quia in ea vicem Papæ representat; ideòque maior est Ordinarius, c. sanè 11. de offic. delegati. Necesse tamen est, vt literas delegationis suæ exhibeat, quò fides illi de accepta potestate fieri possit, vti hic dicitur, & in c. cùm iniure; 1. de elect. & in l. 1. C. de mandatis Principum.

NOTANDVM II. Si controuersia inter iudices delegatos de iurisdictione oriatur, Ordinarius se immiscere non debet, partium diuersarum probationes aut exceptiones admittendo; ne iudicis officium sibi vsurpare censeatur. Sed eo solùm fine literas Apostolicas inspiciendas petere potest, vt cognoscat, num, & cui iudici obtemperare teneatur, si quæ vigore literarum, de quibus dubium ortum est, ipsi imperentur.

Porro admonet hic Ioann. Andreas n. 3. Casum huius c. frequenter etiam accidere circa rescripta gratiæ, v. g. conferendorum beneficiorum; vt executores diuersa & opposita mandent locorum Ordinariis: Tum verò ita ipsis agendum esse, sicuti in hoc c. de rescriptis iustitiæ declaratur.

CAPITVLVM XXV.

Olim.

PARAPHRASIS.

Pancratius clericus possidebat parochiam de Salice, quam Rudolphus de Clivo sibi per intermediam personam legitimè collatam esse contendebat. Causa delata fuit ad Innocent. III. qui eam tribus Abbatibus delegauit. Hi partes semel, iterum, ac tertio citantes, cùm Pancratius nec per se, nec per procuratorem accedere vellet, eum ob

P

con-